

Demokratioilla on pimeä puoli: ulkoinen laajentumishalu

12.11.2005 0:00

Lauri Tähinen

Aikamme elää uskosta kaikkivoipaan demokratiaan. Kun irakilaiset äänestivät 15. lokakuuta perustuslaistaan, Yhdysvaltain presidentti George W. Bush liitti onnistuneen vaalipäivän maailmanhistorian laajempaan kehykseen.

Maailman mahtavimmalle valtiomiehelle päivä oli merkkipaalu matkalla maailmanrauhaan, "koska demokratiat ovat rauhanomaisia valtioita". Valitettavasti katsaus sekä nykyisyyteen että menneisyyteen todistaa toisin.

Demokratian merkitystä ei pidä väheksyä. Se on inhimillisin tuntemistamme yhteiskuntajärjestelmistä, mutta juuri inhimillisyydestään johtuen myös vaillinainen luomus. Siitä löytyy pimeä puoli, jota ei voi jättää huomiotta. Kansanvaltaisen valtiomuodon ja ulkoisesti laajentumishaluisen valtion välillä on syvä yhteys.

Bushin arvostelijoillekin demokratia on useimmiten päämääränä itseisarvo, jota ei sovi kyseenalaistaa, vaikka ennalta ehkäisevä sota ei heidän keinovalikoimaansa kuuluisi.

Demokratisoinnin tärkeys perustuu valistuksen ajalta kantautuvaan pysyvän rauhan perinteeseen. Preussilainen filosofi Immanuel Kant uskoi, että pysyvä rauhantila saavutettaisiin tasavaltalaisten kaupunkivaltioiden maailmassa. Sodankäynnin sijaan ne keskittyisivät kaupankäyntiin ja rauhaan yhteiselo. Bush toivoo samaa luomiltaan demokratioilta.

Kant keskittyi teoriassaan tasavaltajien keskinäiseen kanssakäyntiin. Niiden käytös muita maita kohtaan oli Kantillekin asia erikseen. Kuten viime vuodet ovat osoittaneet, uskosta auvoisaan demokratioiden maailmaan on usein lyhyt askel ensimmäiseen iskuun. Yhdysvaltain johtamat pikaliitot sekä Afganistanissa että Irakissa koostuvat pääasiassa demokratioista ja maista, jotka ovat matkalla kohti kansanvaltaa.

Kansallisvaltion sisäisten demokraattisten ihanteiden ja ulkoisen käytöksen välillä on ristiriita, jota ei voi selittää pelkästään yksittäisten johtajien vallan- tai kunnianhimolla. Vaikka ylitsepusuava kansallismielisyys kelpaa joskus syyksi, sekään ei ole riittävä peruste vuosisatoja

jatkuneelle sisäisten aatteiden ja ulkoisen toiminnan väliselle ristiriidalle.

Syy ristiriitaan on syvemmällä ja liittyy suvereenin valtion ja suvereenin yksilön yhteiseen syntyhistoriaan. Molempien teoreettisena pohjana oli uuden ajan alun sotaista kaupunkivaltio. Vapaan valtion olemassaolo oli alituisesti uhattuna, ja kuitenkin yksityinen kansalainen saattoi toivoa selviytymistään vain vapaassa valtiossa. Syntyvissä kansallisvaltioissa myös yksilöt saivat oikeuden itsepuolustukseen, kuten ruhtinailla oli ennen ollut. 1700-luvun lopun Ranskassa yksilöt olivat jo valmiita marssimaan ja murhaamaan oikeuksiensa ja demokratian puolesta. Yksilön oikeudet mallinnettiin suvereenin valtion pohjalta. Jotta yksilö voi olla turvassa, hänen täytyy elää vahvan valtion suojassa ja olla valmis puolustamaan ja tarvittaessa kasvattamaan sitä. Yksilön laajentumistarve kanavoituu näin myös valtiotasolle. Tammikuun virkaanastujaispuheessaan Bush vakuutti amerikkalaisille, että heidän vapautensa riippuu muunmaalaisten vapauksista: "Paras toivo maailmanrauhalle on vapauden leviäminen kaikkialla maailmassa."

Vapauttaan arvostaneet kansat ovat ennenkin levittäneet arvojaan laajalti. Ihmisten vapautta valtion sisällä kannattaneet liberaalit ajattelijat, kuten Hugo Grotius, John Locke, John Stuart Mill ja Alexis de Tocqueville, puolustivat maidensa päälleikäyvää ulkopoliittikkaa. Heidän kotimaistaan Alankomaista, Isosta-Britanniasta ja Ranskasta lähtivät sekä kauppamiehet että yksityiset ihmiset paremman elämän perään siirtolaisiksi merten taakse.

Kun oman maan yksilöiden oikeudet olivat etusijalla, valtiovallan täytyi ulottua syvälle uuteen maailmaan puolustaakseen kansalaisiaan. Vain eurooppalaisen sivistyksen ulottaminen kaukomaille olisi mahdollistanut ulospääsyn väkivallan kierteestä. Sivistyneillä kansoilla ei olisi tarvetta sotia toistensa kanssa, vaan ne voisivat käydä kauppaa keskenään ja elää rauhassa.

Nyt eurooppalaisen valistuksen arvot ovat saaneet uuden nimen: sivistys on vaihtunut demokratiaan. Kun vanhat hylätyt ajatukset nousevat pintaan uudessa hyväksyttävämmässä muodossa, sekä vanha että uusi joutuvat tiiviin tarkastelun kohteeksi.

Kansanvalta on osoittanut selvän ylivoimansa odottamattomalla saralla. Sen pohjalta on luotu maailmanhistorian tuhoisimmat sotakoneistot. Länsimaiden tämänhetkinen kansainvälinen asema on selvin osoitus siitä, että demokraattisen kulttuurin suhteet muuhun maailmaan ovat tuhoisia.

Vaikka demokratiat eivät sorru sisäiseen väkivaltaan, osittain ne taistelevat myös osoittaakseen, että kansanvaltaisella maalla on itsepuolustuskykyä. Tai ehkä ne taistelevat juuri siksi. Kun Niccolò Machiavelli avusti häikäilemätöntä renessanssiruhjastaan valtataisteluissa, hän päätyi kannattamaan tasavaltaa parhaana hallitusmuotona, sillä juuri tasavalta mahdollisti sotavoiman. Valtion sisäisellä kansalaisoikeuksien kasvulla ja ulkoisella sorrolla on arvaamattoman syvällinen yhteys.

Jos emme kykene käsittelemään arvojemme sisäisistä rakenteista kumpuavaa väkivaltaa, seurauksena on heikko analyysi. Helpot materialistiset selitykset johdattavat pahasti harhaan ja tukahduttavat merkityksellisen ajattelun. Öljyn ja muun mammonan metsästyks on sivuosassa ihmiskunnan historiassa. Suuret aatteelliset rakenteet, demokratia tämän päivän muotina, näyttelevät pääosaa, hyvässä ja pahassa.

Kansanvallan, sen mahdollistavan kansallisvaltion ja kaiken takana väijyvän oikeuksilla varustetun yksilön kertomus jatkuu. Demokratia on monivivahteinen draama, jota ei pidä sokealla ylistämisellä alistaa tragediaksi.

Kirjoittaja on sodan etiikan jatko-opiskelija Harvardin yliopistossa Yhdysvalloissa.

Keskustelu:

liiallista yleistämistä

Astrokosmo | 12.11.2005 7:35

lauri Tähtinen kirjoittaa:

Kun Niccolò Machiavelli avusti häikäilemätöntä renessanssi-ruhtinastaan valtakansain, hän päätyi kannattamaan tasavaltaa parhaana hallitusmuotona, sillä juuri tasavalta mahdollisti sotavoiman.

Mutta demokraatteja on joka lähtöön. On niitä jotka samaistavat sen kristinuskon lähetykskäskeyn: tehdä kansat opetuslapsiksini (Bush?), ja on niitä jotka tyytyvät luomaan kansalaisille mahdollisuuksia toteuttaa unelmiaan (Chirac?).

-Sinne missä on uskonto, on helppo perustaa armeija (Machiavelli)

Vastaa viestiin

Tähtinen on innovatiivinen

Manhattan eel | 13.11.2005 11:02

Nuori tutkija Lauri Tähtinen, sodan etiikan (sic) tutkija, on lähestynyt demokratiaa sellaisesta näkökulmasta, jota me ns. demokratiat emme ole välttämättä tulleet edes ajatelleeksi.

Olemme tottuneet toistamaan, että demokratia on paras yhteiskuntajärjestelmä, mikä on pystytty kehittämään ja myös, että demokratia ehkäisee sotia. Demokratiat eivät sodi toisensa kanssa, vaan kauppaa, ovat myönteisellä tavalla sidoksissa toisiinsa, tekevät yhteistyötä. Tähtinen näkee yhteyden demokraattisen valtion ja yksilön vapauden välillä, demokraattinen valtio on puolustamisen arvoinen yksilön vapauksien vuoksi. Kysymys on toisin sanoen jonkinlaisesta pragmatismista, demokraattinen on yksilölle myös väline.

Entä mikä olisi pragmaattista, jos yksilön vapauksia halutaan entisestään lisätä? Tässä lieene se Tähtisen lojuttu. No, hän näkee, että kansalaisoikeudet voivat kasvaa entisestään, jos vaikutusvaltaa lisävaltiollisella tasolla väkivaltaisella (nykyään varmaan myös muilla hegemonisilla keinoilla) tavalla alueen ulkopuolellekin. Demokratioita vastaan ei ole järkevää käydä sotaa, on mentävä sinne, mihin demokratiaa voidaan ehkä laajentaa. Tämä on pragmaattista, mutta kuinka eettistä, sitä en kommentoi tehköön sen vaikkapa Tähtinen etiikkaan perehtyneenä.

Suora viittaus tässä on siirtomaa-aikaan ja esim. Irakin sotaan. Näyttää siltä, että Tähtinen ajattelee US juuri tällaisena nykyaikaisena puhtaana esimerkkinä demokratiasta, johon kytkeytyy ekstreemit kansalaisvapaudet. Erikoinen lisäpiirre Tähtisen ajattelussa on myös materialistisen selityksen osittain sivuuttaminen. Näin esim. USA ei ajattelisi vain esim. öljyä tai muuta materialistista hyökätessään Irakiin. Tähtinen jopa syyttää heikoksi sellaista analyysia, jossa painotetaan liikaa materialistista selitystä. P materialistinen selitys on ajattelua tukahduttava. Uskon sen.

Tähtisen vieraskynä oli parasta ja innovatiivisinta, mitä olen lukenut vähään aikaan. Kiitos siitä.

Vastaa viestiin

 Demokratia=markkinatalous

Zape | 13.11.2005 17:30

Demokratia voi syntyä vain yhteiskunnissa, joissa vapaa vaihdanta luo enemmistölle entistä paremmat mahdollisuudet säälliseen toimeentuloon. Perusluonteeltaan demokratiatkin ovat käytännössä järjestelmiä, enemmän tai vähemmän tukevat rikkaimman eliitin ylivaltaa. Jos ja kun ylikansallinen kapitalismi ja suuryhtiöiden valta rapauttavat vapaan markkinatalouden, rikkaimman luokan ylivalta voi jatkua vain keskiluokan ja käyhimpien asemaa heikentämällä jolloin demokratia väijämättä romahtaa.

Demokratioiden kannalta tärkeää on myös pitää asevoimat alati tyytyväisenä; suurvallat voivat nytkin tuho maailman ydinpommeillaan moninkertaisesti. Mitä tuhlauksia voisi joku erheellisesti todeta. USA:n hyökkäyssodatkin ovat enemmän terapeutista toimintaa, kansakunnan varpaillaanpitämistä ja olemattomi viholliskuvien keksimistä. Jos USA:ta pelon vallassa pitävää pitkäpartaista luolamiestä ja hänen al-kaida verkostoa ei olisi, ne pitäisi keksiä.

Vastaa viestiin

 Demokratia on yhtä kuin tähtisumu

Pentti Naumanen | 13.11.2005 19:29

Arvoisat oppineet,

Ennen kuin sanon sanaakaan demokratiasta on viisasta lainata Oividuksen sanoja: "Nec somnis posita tutu succumbere mensa: per somnos fieri multa pudenda solent". Latina sijansa saakoon jos kerran ruotsikin... Sanojen suomentaminen ei ole välttämätöntä oppineiden seurassa.

Nimen Oivodus voi vaihtaa kenen tahansa länsimaista demokratiaa kannattavan kanssa ja sanottu pitää silt paikkansa.

Meillä Suomessakin on monia loistavia demokraatteja.

Pentti Naumanen
Ahlainen

[Edited by: tiinas on 13.11.2005 19:39]

Vastaa viestiin

 niin Pentti Naumanen

raipu | 13.11.2005 21:28

"monia loistavia demokraatteja" Mönkäre yksi parhaista - SOSIAALIDEMOKRAATEISTA.

Vastaa viestiin

 Tämä demokratia alkaa hirvittää!

Vapauden ystävä | 14.11.2005 9:10

Poikani, jospa tietäisit, miten vähällä järjellä maailmaa hallitaan. Tämä oli eräs Karin pilakuva, jossa kuva ilmestymisajankohdan Suomipoliitikot olivat ongella vaalijärvellä. Tämä muistuma kertonee näkemyksen demokratiasta. Hyvä väline, vaike käyttää todellisuudessa. Saapa nähdä jääkö lause elämään ja kuka sen o it selleen älynsä kiillokkeeksi.

Vastaa viestiin

 Alkuperä vähän myöhäisempi
Pilkkakirves | 14.11.2005 14:39

Kaikki kunnia Kari Suomalaiselle, mutta eiköhän tämä lause ole pistetty yleensä 1600-luvulla eläneen Ax Ozenstiernan piikkiin. Sitä ei yleensä muisteta, että Axel vain halusi rohkaista poikaansa, joka epäili, että hänestä edustamaan maataan Westfalenin rauhanneuvotteluissa.

Vastaa viestiin

 Oikea tieto on.
Vapauden ystävä | 14.11.2005 17:00

Kommentti, johon vastasin, jätti latinalaisen lainan kääntämättä. Noudatin linjaa, tyylikkyys ennen kaikkea. Piirroksensa Kari oli hahmotellut lauseen esittäjän piirteet muotokuvaa mukaellen. Herrat, jotka vetivät nuottaa olivat Johannes Sukselainen, Aarne Simonen ja Veikko Vennamo sekä Johan Virolainen, mikäli muistan oikein.

Vastaa viestiin

 Oppineet, todellakin...
P. Tärkeä | 14.11.2005 18:54

Arvoisat oppineet,

Ennen kuin sanon sanaakaan demokratiasta on viisasta lainata Oviduksen sanoja: "Nec somnis posita tuti succumbere mensa: per somnos fieri multa pudenda solent". Latina sijansa saakoon jos kerran ruotsikin... Sanojen suomentaminen ei ole välttämätöntä oppineiden seurassa. Nimen Ovidus voi vaihtaa kenen tahansa länsimaista demokratiaa kannattavan kanssa ja sanottu pitää silt paikkansa. Meillä Suomessakin on monia loistavia demokraatteja.

Pentti Naumanen
Ahlainen

[Edited by: tiinas on 13.11.2005 19:39]

"Pentti Naumanen", ilahdun aina nähdessäni latinaa yhä harrastettavan.

Valitettavasti joudun kuitenkin korjaamaan ikävän lipsahduksen kohdallasi: nimittäin on tämän kyseisen runoilijan nimi Ovidius, eikä suinkaan Oividus!

Koko nimensä on tietenkin Publius Ovidius Naso.

Suomentaminen todellakaan ei ole välttämätöntä, ja olemmekhan todenneet tuon lauseen ajankohtaiseksi m täällä...

Vastaa viestiin

kiitos P.Tärkeälle

Pentti Naumanen | 15.11.2005 20:51

Eipä ollut ainoa virhe, mikä minulle on sattunut. Joka aamu herätessäni vannon, että tänään ei virheitä, mutta kun illalla taas kömmän vuoteeseeni on minun ristittävä yhteen käteni koska on pakko jotenkin saada synninpäästö kaikesta mitä päivän mittaan on tullut tehdyksi. Niinäkin päivinä, kun en ole tehnyt mitään.

Terveisin

Pentti Naumanen
Ahlainen

Vastaa viestiin

Ei kaikkidemokratiat halua laajentua

I have seen Nixon fall! | 15.11.2005 22:21

Demokratia on paras järjestelmä, joka on käytössä. Se ei merkitse, että se olisi täydellinen. Jotkut "demokritat" haluavat laajentua, kuten Venäjä ja USA. USA:kaan ei halua laajentaa vastuitaan, vain poliittista ja taloudellista vaikutusvaltaansa. Onko USA demokratia? Minun mielestäni ei ole. Nyt heillä on siellä vallassa poika-Bush. Valtaan on pyrkimässä "ex-presidentin vaimo" Hilary. Clinton! Kenellä on mahdollisuus päästä USA:n presidentiksi. Sillä, joka saa mobilisoiduksi liikkeelle rahaa. Kyky mobilisoida taakseen rahaa on presidentin tärkein ominaisuus. Ja nyt näkyvät sen seuraukset. Tyhmyys kukoistaa. Kansan enemmistö odottaa jo poika-Bushista päästään eroon. Poika-Bush unelmoi vievänsä demokratiaa ulkomaille, hän tarkoitti: amerikkalaista vaikutusvaltaa, Lähi-Itään. Ääneen lausumaton tavoite oli öljyn valvonta. USA ei aidosti viedä demokratiaa pätkääkään. Ajatellaan Nicaraguaa (jossa USA tuki Somozaa kymmeniä vuosia), Chileä (jossa kaatoi Allenden), Saudi-Arabiaa (jossa usalle edelleen kyllä kelpaa diktatuuri) jne.

USAn siivoton käytös antaa oikeutuksen Putinin politiikalle. Mitä USA edellä sitä uustsaari perässä.

Kaikkella demokratialla ei kuitenkaan ole "pimeää puolta", esimerkki: Pohjoismaat!!!

Vastaa viestiin

Pohjoismaat?/ demokratia?

Vapauden ystävä | 16.11.2005 13:28

Pohjoismaat ovat kypsyneet nykyiseen tilaansa valloitusotien kautta. Ovat siis oppineet läksynsä. Näiden kahden valtion vertailu Venäjä/USA tai USA/Venäjä on mielenkiintoinen. Molemmissa armeijan vaikutus voimakas kohdentuen noudatettavaan politiikkaan. Nykyisen valtansa armeijat sai, kun luotiin asevelvollisuus kaikkia miehiä koskevana käytäntönä.

Maat, jotka ovat kulkeneet toista tietä, ovat voineet pitää armeijat kurissa. Hyvä esimerkki tästä on Brittilä kansainyhteisö, jossa vakinainen armeija on pidetty suhteellisen pienenä. Vain sotatilassa ja sotatilalakiin vallitessa armeijan pääluku nousee.

Suomen onni oli siinä, että liittoutuneet rauhan sopimuksella pakotti meidän armeijan supistukseen. Tästä seurasi nopea toipuminen ja yhteiskunnan demokratisoituminen sodan jälkeen. Voittajat elävät edelleen ih armeijoitaan, jolloin ne voivat myös vaikuttaa.

Nykyisin kun eräänlainen sotatila on menossa, vaikutus on lisääntynyt. Noin 50 vuoden pysyvä rauhantila katkaista kehityksen. Muuten sodat, joita käydään, johtavat demokratian näivettymiseen eräänlaiseksi hyvä vitsiksi. Siitä tulee kone, jolla kansalaisia kuritetaan antamatta heille mitään todellisia oikeuksia. Valtakor puhuu ja isovelj valvoo. Olen ymmärtänyt V. Putin pyrkivän estämään tätä kehitystä. Olenko oikeassa?

Vastaa viestiin

Kuulostaa Snellmannin vanhoilta teeseiltä

surffailija | 16.11.2005 13:34

Mutta nykyaikana laajentumisen tien päässä ydinsota. Onkohan nykyaikainen "valtiojärki" ottanut tätä huomioon?

Vastaa viestiin

Kehityksen on kujettava kohti maailmanvaltiota

surffailija | 16.11.2005 13:48

"Entä mikä olisi pragmaattista, jos yksilön vapauksia halutaan entisestään lisätä?"

Kun kehitetään kansainvälistä lainsäädäntöä, joka ilmentää yleismaailmallista yksilön vapauksien henkeä, käyvät tarpeettomiksi.

Vastaa viestiin

 Paljon kysymyksiä, vähän vastauksia
Ape | 16.11.2005 14:48

Kun kehitetään kansainvälistä lainsäädäntöä, joka ilmentää yleismaailmallista yksilön vapauksien henkeä, käyvät tarpeettomiksi.

Sitä on kehitettykin, mutta paljon on vielä tehtävää. Ihmisoikeuksien rikkojat eivät ole enää missään hyväturvassa, jos eivät satu olemaan erittäin suurten maiden vahvasti vallassa olevia. Silloinkin joukkomurhaa onnistuu huonosti, se on yritettävä selittää joksikin muuksi.

Mutta maailmanvaltioja yksilön vapaudet, miltä pohjalta niitä pitäisi kehittää? Eikö Tähtisen mukaan juu yksilön oikeudet aiheutakin demokraattisen valtion pimeän puolen, laajentumisen halun. Tukahtuisiko tai lakkaaisiko laajentumishalu maailmanvaltiossa tai voisiko tuon piirteen suurnata johonkin positiivisempaan? Tulisiko maailmanvaltion olla itsestään selvästi demokratia?

Kelpaavatko länsimaiset käsitteet, moraali, oikeus, diplomatian kieli ym. myös muualle, kuin meille länsimaisesti ajatteleville? Onko meillä oikeus viedä omia käsitteitämme väittäen, että ne ovat parhaita? Eikö tämä vientikin ole juuri laajentumishalua?

En osaa vastata, mutta luulen, että dialogi on tässä ainoa keino päästä eteenpäin.

Vastaa viestiin

 Ei!
Vapauden ystävä | 16.11.2005 15:26

Vaikka ydinpommi on vaikeasti käytettävä ja todellisen sodan käynnin kannalta vanhentunut, se on edelleen diktaattorien toivelistalla ja nowhow, miten pommi tehdään, on kauppavaraa. Tätä ei virallisesti voi myydä, mutta näin asia on.

Joissain valtioissa kansan etu jää taka-alalle, kun isot pojat tavoittelee unelmaansa.

Valtiojärki, mikäli sitä on ollut näissä maissa, on lomalla. Onko myös demokratia lomalla, samaan aikaan, vai tietoinen?

Vastaa viestiin

 Näennäisdemokratiaa
Kuopus | 16.11.2005 18:11

Venäjästä en voi väittää paljon tietäväni. Niin sanotuissa demokratioissa on paljon näennäisdemokratiaa. I USA:n eteläpuolinen pallonpuolisko on käytännössä kopio USA:n järjestelmästä. Systeemit eivät toimi. Lii paljon kontrolloimatonta valtaa tulee liian harvoihin käsiin. Jos USA:sta puuttuu tällä hetkellä tasapainottava voima, niin sen eteläpuolisissa maissa presidentti/pääministerillä on vielä suurempi, huikkea valta. Käytetty keinovalikoima on laaja: lahjonta, kiristys, korruptio, uhkailu ja tarvittaessa myös murhat. Korkeimmat oikeudetkin tanssivat paljolti "presidentin" ohjauksessa. Silti puhumme näistä maista demokratioina. Pohjoismaiset demokratiat nousevat näissä vertailuissa korkealle. Mutta, on Suomenkin demokratioilla omat puutteensa. Tosiasiallinen valta on meillä puolueiden johtoryhmien käsissä. Sitä todistaa parhaillaan menossa oleva Fortumin kärsimysnäytelmä. Hallitus ei vastaa tekemisistään. Oppositio laistaa. Ohjokset ovat tanak demarien vahvoissa kourissa. "Koko kansan presidenttikin" laulaa omaa ääntään demarikuorossa.

Vastaa viestiin

Taitaa olla turha toivo

surffailija | 17.11.2005 22:12

Olen tuossa lueskellut vähän Snellmannia ja Paasikiveä ja taitaa olla niin, että "maailmanvaltio" on kuolle syntynyt ajatus.

Ehkä voimme vain tehdä kansainvälisiä sopimuksia ja toivoa, että järki voittaisi valtion päämiehillä.

Vastaa viestiin**Ei?**

surffailija | 17.11.2005 22:16

"Vaikka ydinpommi on vaikeasti käytettävä ja tod diktaattorien toivelistalla ja nowhow, miten pommi mutta näin asia on."

Ei ydinpommi ole vanhentunut ase.

"Joissain valtioissa kansan etu jää taka-alalle, kun

Yhden kansan etu voi olla toisen turmio.

"Valtiojärki, mikäli sitä on ollut näissä maissa, on tietoinen?"

Demokratia ei ilmeisesti takaa valtiojärjen "järkevy